

Však jasný!

Anna Šimerková (studentka Ústavu českého jazyka a teorie komunikace FF UK)

Vybavujete si slavnou hlášku Evy Holubové v kultovním filmu Pelíšky: „*Rozmohl se nám tady takový nešvar.*“ V tomto případě však není třeba zacházet tak daleko a mluvit přímo nešvaru, nýbrž o náhlém rozmachu jednoho konkrétního výrazu. Na mysli mám výraz *však*, se kterým se poslední dobou setkávám, řekla bych, až v nadmíře. V konverzacích se svými přáteli často používáme věty jako „*Však jasně*“, „*Však jo*“, „*Však já si nedělám srandu*“ a jim podobné. Jízlivá, znuděná i našťavaná zvolání mých pubertálních sourozenců rovněž velmi frekventovaně začínají tímto výrazem a v neposlední řadě na něj čím dál častěji narážím i v mnoha twitterových či instagramových příspěvcích, internetových komentářích nebo diskusích (zde uvádím tři příklady).

Slovník spisovné češtiny i Slovník spisovného jazyka českého se shodují na primárním zařazení *však* mezi spojky souřadící, konkrétněji odporovací. Takové vysvětlení říká, že ve větě může mít *však* funkci a význam stejné, jako například běžněji užívané *ale*.

„Byl jsem na prohlídce jednoho bytu, který **však** nebyl vůbec pěkný.“

„Byl jsem na prohlídce jednoho bytu, který **ale** nebyl vůbec pěkný.“

Podle obou slovníků můžeme *však* charakterizovat i jako spojku důvodovou. Taková spojka nám ve výpovědi signalizuje, že větou první zdůvodňujeme větu druhou, či naopak. V takových souvětích má *však* totožnou funkci jako nám opět známější *vždyť*.

„Ten byt jsem odmítl, **však** nebyl pěkný.“

„Ten byt jsem odmítl, **vždyť** nebyl pěkný.“

V Novém encyklopedickém slovníku češtiny je jako hlavní funkce spojek uvedeno spojování slov, slovních skupin a vět. Dá se tedy očekávat, že v tomto případě najdeme takové *však* především mezi dvěma větami.

Na místě je tedy otázka, zda *však* v úvodních třech příkladech a dnes velmi častých situacích zastává stále svoji původní funkci souřadící spojky, nebo se její význam posunul. Častým užíváním slov ohebných i neohebných slovních druhů může totiž docházet ke změnám jejich funkce, toho, k čemu ve větě slouží. To úzce souvisí i s tím, jak ho hodnotit z hlediska slovních druhů. O jednom slově, které standardně už od základní školy řadíme mezi spojky, se dozvídáme, že má nyní vlastnosti jiného slovního druhu, například částice. K takovému posunu došlo právě v případě *však*. Částice jsou totiž velmi úzce spojeny s mluveným jazykem, ve kterém se takovéto změny dějí nejčastěji (Nový encyklopedický slovník češtiny).

Druhá slovníková definice je pro nás tedy konečně tou klíčovou. *Však* je v tomto případě označené právě za částici. Dozvídáme se také, že se jedná o hovorový, expresivní výraz. Pod tím si lze představit takový výraz, který běžně nepoužíváme v psaném spisovném projevu, ale v projevech mluvených nebo neoficiálních psaných útvarech, jako jsou SMS zprávy, internetové příspěvky apod. Vkládáme ho nejčastěji na začátek našich výpovědí, a to především proto, abychom je zdůraznili. Jeho funkce se tedy mění z funkce spojovací na funkci zdůrazňovací.

O otázce, proč je *však* jakožto částice a jako výraz, kterým je vhodné začít výpověď, tolik populární především u mladší generace, bychom mohli spekulovat. Můžeme to přisuzovat například tomu, že ti, které do této skupiny řadíme, tráví na internetu a sociálních sítích, kde se nová slova, výrazy i jejich verze a tvary šíří mnohem rychleji, obecně více času než osoby starší a *však* by se pro ně v jejich kruzích potom mohlo stát klidně až slangovým výrazem. Možných správných vysvětlení ale může být mnoho, mohou se různě lišit a pravda pro nás, alespoň prozatím, zůstane neodkryta. Můžeme se ale, až příště na takové *však* narazíme, zkusit zeptat, proč mluvčí zvolil pro uvození své věty právě tento výraz.